

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
SĄDU HARCERSKIEGO ZHR
W LATACH 2016 - 2018**

I. Zadania i właściwość Sądu Harcerskiego

Sąd Harcerski sprawuje władzę sądowniczą w ZHR i jest stałym sądem polubownym w sprawach należących do jego właściwości dotyczących sporów ze stosunku stowarzyszenia (§ 23 ust. 1 Statutu ZHR). Do właściwości Sądu Harcerskiego należy rozpoznawanie spraw:

- 1) **dyscyplinarnych** – dotyczących apelacji instruktorek i instruktorów, harcerek starszych i harcerzy starszych oraz członków współdziałających, usuniętych ze Związku lub w inny sposób ukaranych dyscyplinarnie przez władze ZHR;
- 2) **sporów członkowskich** - dotyczących sporów pomiędzy instruktorkami, instruktorami, harcerkami starszymi, harcerzami starszymi i członkami współdziałającymi oraz pomiędzy tymi członkami, a władzami ZHR;
- 3) **sporów organizacyjnych** - dotyczących sporów majątkowych pomiędzy okręgami ZHR posiadającymi osobowość prawną oraz pomiędzy tymi okręgami, a Związkiem;
- 4) **wyborczych** - dotyczących nadzoru nad wyborem delegatek i delegatów na Zjazd ZHR poprzez rozpoznawanie odwołań od decyzji okręgowych komisji wyborczych (dotyczących umieszczenia w spisie wyborców lub skreślenia ze spisu wyborców) i protestów od wyniku wyborów dokonanych na okręgowych konferencjach wyborczych (sprawy wyborcze);
- 5) **odwoławczych** - dotyczących odwołań instruktorek i instruktorów, harcerek starszych i harcerzy starszych oraz członków współdziałających od decyzji o zwolnieniu z ZHR.

II. Podstawy prawne działania Sądu Harcerskiego

Prawną podstawę działalności Sądu Harcerskiego stanowią: Statut ZHR, Regulamin Sądu Harcerskiego (uchwała Rady Naczelnej nr 109/2 z dnia 18 marca 2012 r.) oraz Regulamin Wyborczy ZHR (uchwała Rady Naczelnej nr 77/2 z dnia 26 listopada 2005 r. ze zm.). Do Sądu Harcerskiego jako stałego sądu polubownego stowarzyszenia mają zastosowanie przepisy Części Piątej ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155 z późn. zm.).

III. Skład Sądu Harcerskiego w latach 2016-2018

Na XV Zjeździe Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, w skład Sądu Harcerskiego zostali wybrani:

- 1) **hm. Monika Jakubowska** (Mazowiecka Chorągiew Harcererek);
- 2) **hm. Radosław Podogrocki** (Łódzka Chorągiew Harcerzy);
- 3) **hm. Anna Reda** (Pomorska Chorągiew Harcererek);
- 4) **hm. Monika Sidor** (Lubelska Chorągiew Harcererek);
- 5) **hm. Krzysztof Woś** (Kujawsko-Pomorska Chorągiew Harcerzy).

Na zebraniu w dniu 3 kwietnia 2016 r. Sąd Harcerski ukonstytuował się w składzie: Prezes - hm. Krzysztof Woś, Wiceprezes - hm. Radosław Podogrocki, Sekretarz - hm. Monika Jakubowska, członkowie: hm. Anna Reda i hm. Monika Sidor. Przez całą kadencję Sąd Harcerski działał w niezmienionym, wyżej wymienionym składzie osobowym.

IV. Sprawy rozpoznawane przez Sąd Harcerski w latach 2016 - 2018

W kadencji 2016 - 2018 wpłynęło do Sądu Harcerskiego 6 pism wszczynających postępowanie, z których 3 nadano bieg i zakończyły się one wydaniem orzeczenia, natomiast w 3 pozostałych przypadkach – sprawy nie należały do właściwości Sądu Harcerskiego i zostały przekazane właściwym władzom według kompetencji do ich załatwienia. Wszystkie wymienione wyżej sprawy były sprawami „nowymi”, to znaczy zostały wszczęte w kadencji 2016 – 2018.

W liczbie 3 spraw przed Sądem Harcerskim (wg stanu na dzień 23 marca 2018 r.):

- 1) 1 sprawa została zakwalifikowana jako sprawa dyscyplinarna. Została ona wszczęta wskutek apelacji instruktora od kar organizacyjnych nałożonych przez przełożonego służbowego. W tej sprawie Sąd Harcerski zmienił wymiar kary orzeczonej w I instancji przez przełożonego służbowego;
- 2) 2 sprawy zostały zakwalifikowane do kategorii spraw wyborczych i dotyczyły decyzji Okręgowych Komisji Wyborczych odmawiających umieszczenia w spisie wyborców. W tych sprawach Sąd Harcerski nakazał wpisanie skarżących na listy wyborców uprawnionych do głosowania w wyborach na XVI Zjazd ZHR.

**Statystyka wpływu nowych spraw do Sądu Harcerskiego
w latach 2016 - 2018**

<i>Rodzaj spraw/rok</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>Razem:</i>
Dyscyplinarne	1	–	–	1
Spory członkowskie	–	–	–	–
Spory organizacyjne	–	–	–	–
Wyborcze	–	2	–	2
Odwoławcze	–	–	–	–
Inne	–	–	3 ¹	3 ¹
Razem:	1	2	3 ¹	6 ²

Powyższa informacja dotyczy spraw, które zostały wszczęte po rozpoczęciu kadencji władz ZHR przypadającej na lata 2016-2018. Uzupełniająco należy dodać, że w mijającej kadencji Sąd Harcerski rozpoznał 3 sprawy, które zostały wszczęte w kadencji 2014-2016. Sprawy te należały do kategorii spraw dyscyplinarnych. W jednej z tych spraw Sąd Harcerski oddalił apelację ukaranego instruktora, utrzymując w mocy karę wymierzoną przez przełożonego służbowego, w drugiej – uchylono karę organizacyjną i uniewinniono osobę ukaraną, natomiast w trzeciej – Sąd Harcerski uchylił karę, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu przełożonemu służbowemu.

Z ogólnej liczby 6 spraw rozpoznanych merytorycznie w latach 2016-2018, w tym 3 „nowych” wszystkie zostały wszczęte przez instruktorów Organizacji Harcerzy.

W kadencji 2016-2018 nie wpłynęły do Sądu Harcerskiego sprawy majątkowe pomiędzy okręgami ZHR oraz pomiędzy okręgami i Związkiem.

V. Istotne problemy wynikające z orzecznictwa Sądu Harcerskiego

W kadencji obejmującej lata: 2016-2018 zarysowała się tendencja, w której liczebnie zaczęły przeważać sprawy dyscyplinarne. Z jednej strony można to odczytywać jako poprawę dokumentowania powierzenia funkcji wychowawczych przez właściwych

---

¹ Sprawy skierowane do Sądu Harcerskiego i przekazane przez Prezesa SH właściwym władzom Związku

² W tym 3 sprawy skierowane do Sądu Harcerskiego i przekazane przez Prezesa SH właściwym władzom Związku

przełożonych służbowych, co w poprzednich kadencjach skutkowało dużą liczbą spraw wyborczych, których liczba z kadencji na kadencję systematycznie spada. Ponadto w odniesieniu do innych spraw spornych może wskazywać, że ewentualne kwestie sporne rozstrzygane są bez kierowania spraw na drogę sądową.

Wpływ spraw dyscyplinarnych wskazuje na to, iż gwarantowana Statutem możliwość odwołania się od decyzji o ukaraniu do Sądu Harcerskiego jako organu II instancji nie pozostaje martwym przepisem, ale realnym prawem przysługującym członkom Związku. Rozpoznając tego rodzaju sprawy, Sąd Harcerski bierze pod uwagę kwestię prawnej ochrony członkostwa w stowarzyszeniu – w tym wypadku w Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Obecnie w orzecznictwie sądów powszechnych i nauce prawa w zasadzie jednolicie przyjmuje się, że statuty stowarzyszeń, stanowiące źródło stosunku prawnego członkostwa, mają charakter umowy cywilnoprawnej. Jest to umowa rodząca po obu stronach prawa i obowiązki, obejmująca oświadczenie woli członka, który wstępuje do stowarzyszenia, oraz oświadczenie stowarzyszenia, które członka przyjmuje. Umowa zostaje zawarta przez założycieli stowarzyszenia, a pozostali członkowie przystępują do niej na mocy stosownych aktów przystąpienia. Następuje to na podstawie dwustronnego oświadczenia woli, a wystąpienie lub usunięcie – oświadczenia jednostronnego (członka lub stowarzyszenia), którego skutkiem jest rozwiązanie uprzednio zawartej umowy. W konsekwencji założeń teorii umownej stosunek członkostwa ma również charakter cywilnoprawny. Stanowisko takie zostało wyrażone w uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2015 r. sygn. akt III CZP 27/15 (opubl. OSNC Nr 3/2015 poz. 31). Odwołując się do wykładni prokonstytucyjnej i Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a zwłaszcza jej art. 6 normującego prawo do sądu oraz opowiadając się za teorią umowy Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 06.01.2005 r. III CZP 75/04 (OSNC 2005, nr 11, poz. 188) wyjaśnił, że roszczenie członka stowarzyszenia o ochronę jego członkostwa przed niezgodnym z prawem lub statutem wykluczeniem ze stowarzyszenia podlega rozpoznaniu na drodze sądowej. W wypadku bezpodstawnego, tj. niezgodnego z prawem, statutem lub zasadami współżycia społecznego wykluczenia członka ze struktur tej organizacji może on wystąpić z roszczeniami o uchylenie uchwały (decyzji) o wykluczeniu ze stowarzyszenia albo o ustalenie istnienia członkostwa (art. 189 k.p.c.), o ochronę dóbr osobistych (art. 24

i 448 K.c.), a także o naprawienie szkody powstałej w rezultacie wykluczenia. Bezpodstawne wykluczenie uznaje się za naruszenie obowiązków stowarzyszenia wobec członka, wynikających z członkostwa w tej organizacji. Wskazanie na stanowisko orzecznictwa sądowego w kwestii ochrony członkostwa w stowarzyszeniu ma na celu ukazanie doniosłości rozstrzygnięć wydawanych w tej sprawie przez właściwe władze ZHR, upoważnione do przyjmowania i zwalniania członków, a także wymierzania im kar dyscyplinarnych (organizacyjnych), w tym przede wszystkim kary wykluczenia z ZHR. Sąd Harcerski, działający w tych sprawach jako swoisty organ II instancji, ma na uwadze tę doniosłość w odniesieniu do własnego orzecznictwa, zważywszy, że na mocy § 23 ust. 1 Statutu ZHR jest stałym sądem polubownym stowarzyszenia, co w świetle art. 1163 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego oznacza, że sądowa ochrona członkostwa w Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej jest realizowana w drodze postępowania przed Sądem Harcerskim, a w konsekwencji orzeczenia Sądu Harcerskiego są w tym zakresie równoważne orzeczeniom sądów powszechnych.

Przedstawiając powyższe Sprawozdanie, w imieniu Sądu Harcerskiego zwracam się do XVI Zjazdu ZHR o przyjęcie sprawozdania z działalności w kadencji 2016 – 2018.

Prezes Sądu Harcerskiego

hm. Krzysztof Jacek Woś HR